REALIZAREA AGENDEI DE DEZVOLTARE DURABILĂ 2030 – PREROGATIVĂ DE BAZĂ A REPUBLICII MOLDOVA

ACHIEVEMENT OF THE 2030 SUSTAINABLE DEVELOPMENT AGENDA – A BASIC PREROGATIVE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: [342:502.131.1](478)(094):340.5 **https://doi.org/10.59295/spd2024j.23**

Aliona CHISARI-RURAK,
ORCID: 0000-0003-0764-6843
e-mail: chisarialiona@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova

Summary. *The realization of fundamental human rights largely depends on the provisions of public policy documents, which are implemented at a certain stage of state development. Approved for different terms, they are intended to describe the method and resources needed to solve the identified public policy problems, to achieve the development objectives in a certain field or subfield of Government activity and to describe the expected impact on the state and society.*

Keywords*: public policy document, objective, public policy, program, strategy.*
Cuvinte-cheie: *document de politici publice, obiective, politică publică, program, strategie.*

INTRODUCERE

La 25 septembrie 2015, la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă, 193 de state membre ONU, printre care se regăsește și Republica Moldova, au adoptat Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 care cuprinde 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) [1]. ODD-urile sunt un apel universal la acțiune pentru a pune capăt sărăciei, pentru a proteja planeta și pentru a asigura faptul că toți oamenii se bucură de pace și de prosperitate. Prin adoptarea Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, Moldova și-a asumat angajamentul de a implementa și de a urmări progresul în atingerea acestor obiective la nivel național. ODD-urile înlocuiesc Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM-urile) care, în 2000, au dat startul efortului global pentru combaterea sărăciei. ODM-urile au stabilit scopuri măsurabile, agreate universal pentru combaterea sărăciei și foametei, prevenirea bolilor letale și asigurarea educației primare pentru toți copiii, de rând cu alte priorități de dezvoltare [2].

În vederea realizării prevederilor Agendei de Dezvoltare Durabilă, la data de 17.11.2022 Parlamentul Republicii Moldova adoptă Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova Europeană 2030” [3], iar la 28.12.2022 Guvernul Republicii Moldova aprobă cadrul național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 [4]. Având în vedere aspectele specifice de dezvoltare a Republicii Moldova, în SND „Moldova Europeană 2030” se încadrează acțiuni menite să implementeze atât Planul de Acțiuni ce vizează aderarea Republicii Moldova la UE [5] cât și ODD-urile.

Deși Agenda de Dezvoltarea Durabilă a fost aprobată în 2015, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020" a fost una care nu a cuprins acțiuni complete, menite să realizeze prevederile ODD-urilor. Strategia „Moldova 2020", a reflectat doar o treime din obiectivele și țintele ODD-urilor și doar jumătate din indicatorii ODD-urilor. Raportul privind naționalizarea ODD-urilor a fost examinat în cadrul Consiliului Național pentru Coordonarea Dezvoltării Durabile, în martie 2017, care a recomandat ajustarea documentelor de politici naționale, conform angajamentelor naționalizate din Agenda 2030 [6].

MATERIALE ȘI METODE

În cadrul prezentului studiu am stabilit drept scop identificarea mecanismelor de implementare în Republica Moldova a prevederilor Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 prin intermediul documentelor de politici publice. În vederea realizării cercetării au fost utilizate metodele comparativă, logică, istorică, statistică, analitică, etc.

Politica publică este decizia coordonată a statului, care produce schimbări sau care influențează societatea și economia, contribuind la soluționarea problemelor și la atingerea obiectivelor asumate într-un anumit domeniu de activitate a Guvernului [7].

După cum am evidențiat mai sus, realizarea ODD-urilor în Republica Moldova are loc prin intermediul documentelor de politici publice naționale și documentul de bază la etapa actuală este SND „Moldova Europeană 2030". ODD-urile prevăzute de Agenda de Dezvoltare Durabilă vizează: eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context; eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile; asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă; garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți; realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor; asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți; asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern; promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți; construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației; reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta; dezvoltarea orașelor și așezărilor umane, pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile; asigurarea unor tipare de consum și producție durabile; luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor; conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor maritime pentru o dezvoltare durabilă; protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate; promovarea unor societăți pașnice și incluzive, pentru o dezvoltare durabilă a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile; consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea Parteneriatului Global pentru Dezvoltare Durabilă.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

SND „Moldova Europeană 2030” conține multiple obiective care sunt în corelare directă cu ODD-urile. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților; îmbunătățirea condițiilor de trai și asigurarea unui sistem de protecție socială solid și incluziv sunt obiective care au drept scop atingerea ODD-ului privind eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context. La rândul său, cel de-al doilea ODD privind eradicarea foametei poate fi atins în Republica Moldova, de asemenea prin promovarea unui sistem viabil de protecție socială.

Astfel, dacă se reușește implementarea unui sistem solid de protecție socială, aceasta ar genera reducerea riscului foametei și asigurarea securității alimentare pentru grupurile de populație aflate în dificultate. La acest compartiment evidențiem că la etapa actuală, în Republica Moldova prestațiile de asigurare socială și de asistență socială nu reușesc întotdeauna să asigure un nivel de trai decent beneficiarilor.

Un alt document de politici publice important menit să promoveze o agricultură durabilă este Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023-2030 [8]. Tot în același context, în vederea atingerii ODD-ului doi, Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova implementează Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia [9], iar Ministerul Agriculturii și al Industriei Alimentare al Republicii Moldova a elaborat Strategia Securității Alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 [10].

ODD-ul ce vizează asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă, se regăsește în obiectivul cinci al SND „Moldova Europeană 2030”, intitulat îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației, prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ.

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți este, de asemenea, o prioritate pentru țara noastră. Realizarea acestui obiectiv are loc prin intermediul mai multor documente de politici publice și acte normative adoptate de către Parlament sau emise de către Guvern. La baza lor stă Codul Educației al Republicii Moldova [11]. În contextul acestui obiectiv, SND „Moldova Europeană 2030” își propune implementarea mai multor ținte strategice, printre acestea evidențiindu-se asigurarea accesului egal la educație și formare profesională pentru toate categoriile de persoane, inclusiv pentru persoanele vulnerabile, printre acestea identificându-se persoanele cu dizabilități, copiii în situații vulnerabile și copiii de etnie romă.

Din cele relatate se evidențiază faptul că realizarea ODD-urilor în Republica Moldova depinde de documentele de politici publice adoptate. Un domeniu important îl constituie și cel al promovării ocupării forței de muncă. ODD-ul opt este promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți. Realizarea acestor acțiuni are loc atât prin intermediul SND „Moldova Europeană 2030”, cât și prin intermediul altor documente de politici publice. În vederea ocupării depline și productive a forței de mun-

că și asigurarea unei munci decente pentru toți, Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova a aprobat Programul național petru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia [12]. Acest document de politici conține multiple acțiuni ce vizează implementarea măsurilor și serviciilor destinate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. O deosebită importanță se acordă serviciilor de ocupare a forței de muncă destinate persoanelor cu dizabilități. Printre acestea se evidențiază: reabilitarea profesională; angajarea asistată; subvenționarea locurilor de muncă și acordarea subvențiilor pentru crearea sau adaptarea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități.

O atenție deosebită în ultima perioadă se acordă și tinerilor NEET, aceștia fiind tinerii care nu sunt angajați, nu studiază și nu urmează nici o formă de formare. Capacitatea acestora de a acumula cunoștințe suplimentare și de a beneficia de îmbunătățirea competențelor este limitată din cauza rezultatelor slabe în învățământ, iar o parte din acești tineri nu finalizează nici educația secundară. În ultimii ani au fost implementate mai multe proiecte în vederea susținerii acestor tineri. Prestatori ai serviciilor de identificare a tinerilor NEET sunt prestatorii privați de servicii sociale, acreditați în modul stabilit de Guvern. Aceste servicii sunt contractate de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă [13].

De asemenea, în ultima perioadă, Republica Moldova întreprinde mai multe acțiuni concentrate pe creșterea veniturilor, cu un accent sporit pe sustenabilitate, respectiv avându-se în vedere creșterea productivității economice, se promovează inovațiile, dezvoltarea antreprenoriatului mic și mijlociu, promovarea tinerilor întorși de peste hotarele Republicii Moldova în vederea organizării activităților antreprenoriale în Republica Moldova.

În vederea implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă, statul nostru realizează multiple acțiuni în vederea promovării unei economii sustenabile, construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației, protecției mediului înconjurător, etc.

CONCLUZII

Din cele relatate, evidețiem că realizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova a devenit posibilă prin naționalizarea ODD-urilor și a indicatorilor de monitorizare a acestora. Având în vedere aspectele specifice de dezvoltare a țării noastre, există obiective care nu pot fi atinse. De exemplu, conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor maritime pentru o dezvoltare durabilă, este un obiectiv care vizează mai puțin Republica Moldova.

În concluzie, reiterăm că este important ca prevederile ODD-urilor, implementate în Republica Moldova prin intermediul documentelor de politici publice, să atingă țintele stabilite, astfel ca beneficiarul efectiv al acestor reglementări să fie omul de rând. Multiple prevederi legale care sunt apreciate a fi foarte bune, nu sunt eficiente doar din cauza lipsei mecanismelor de implementare.

O problemă o constituie și incapacitatea autorităților publice de a raporta asupra anumitor indicatori, dar și lipsa unei cooperări eficiente între organele administrației publice centrale și locale. La nivel local ne confruntăm de multe ori cu lipsa datelor statistice atât generale cât și dezagregate în baza anumitor criterii. De exemplu, Raportul final privind acordarea ajutorului social în trei regiuni ale Republicii Moldova, realizat de către Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției, evidențiază că „o parte din constatările incluse în raportul de față pot să nu reflecte situația reală, deoarece o parte din autoritățile monitorizare (DASPF/APL) au furnizat informația fragmentar, iar unele date solicitate nu au fost deloc furnizate” [14, pag. 10].

Astfel de situații sunt fecvent întâlnite și în alte domenii, reforma RESTART, care derulează în domeniul asistenței sociale, fiind o confirmare a acestui fapt. În Republica Moldova au fost create Agenții Teritoriale de Asistență Socială, a căror activitate este organizată, coordonată și evaluată de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Acest fapt a fost generat de lipsa unei colaborări eficiente între ministerul de resort și Direcțiile raionale de asistență socială și protecție a familiei.

Acestea sunt doar câteva exemple care demonstrează că realizarea eficientă a prevederilor documentelor de politici publice depinde atât de factorul uman, cât și de o bună colaborare a structurilor administrației publice.

REFERINȚE

1. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. Nr. 70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. În: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/291/89/pdf/n1529189.pdf?token=lcfpcLLqx5t7Kgvg72 HYPERLINK Accesat : 14.06.2024
2. În: https://cancelaria.gov.md/ro/apc/despre-obiectivele-de-dezvoltare-durabila. Accesat: 01.07.2024.
3. Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 315 din 17.11.2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 409-410, 2022.
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 953 din 28-12-2022 cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 42-44 din 2023.
5. Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova pe de o parte și Uniunea Europeana și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 185-199, 2014.
6. În: https://cancelaria.gov.md/ro/apc/nationalizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabila. Accesat: 01.07.2024.

7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 386 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 153-158 din 2020.
8. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 56 din 17.02.2023 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 117-118 din 2023.
9. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 347 din 01.06.2022 cu privire la aprobarea Programului national pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia**.** În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 194-200 din 2022.
10. În: https://cancelaria.gov.md/ro/content/cu-privire-la-aprobarea-strategiei-securitatii-alimentare-rm-pentru-anii-2023-2030. Accesat: 01.07.2024.
11. Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 319-324 din 2014.
12. Hotărârea Guvernului al Republicii Moldova nr. 785 din 16-11-2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 411-412 din 2022.
13. Legea Parlamentului Republicii Moldova nr. 105 din 14.06.2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 295-308, 2018.
14. Raport final „Acordarea ajutorului social în trei regiuni ale Republicii Moldova: eficiența și integritatea procesului". Centrul de analiză și prevenire a corupției. În: https://www.capc.md/rapoarte/1827/. Accesat: 05.06.2024.

NOTĂ. Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional *„ Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor (CONSEJ)"* în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică *„Drept Public Comparat și e-Guvernare*", Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova